

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 6/9/2018r.

Adam Bodnar

VII.520.54.2018.MKS

**Pani
Edyta Bielak-Jomaa
Prezes Urzędu Ochrony Danych
Osobowych
ul. Stawki 2
00-193 Warszawa**

Szanowna Pani Minister

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęła skarga Pana w sprawie publikacji orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego w Dzienniku Ustaw w postaci niezanonimizowanej. Przedstawiony problem dotyczy Skarżącego indywidualnie, ale jednocześnie ma charakter systemowy. Skarżący zwrócił uwagę Rzecznika, że wyroki Trybunału Konstytucyjnego publikowane w Dzienniku Ustaw nie powinny zawierać informacji identyfikujących Skarżącego. W jego bowiem przypadku zostały w ten sposób ujawnione na szeroką skalę dane o charakterze szczególnym, dotyczące stanu zdrowia (chorobie psychicznej), przez co doszło do naruszenia jego prawa do prywatności i prawa do ochrony danych osobowych.

Wyrokiem z dnia 19 czerwca 2018 r. (sygn. akt SK 19/17) Trybunał Konstytucyjny rozstrzygnął skargę konstytucyjną Skarżącego w postępowaniu toczącym się z udziałem RPO. Jak wskazuje Skarżący, sentencja wyroku TK została opublikowana w Dzienniku Ustaw (Dz. U. poz. 1241), ujawniając przy tym jego dane osobowe, które przez całe postępowanie przed Trybunałem były chronione (por. art. 74 ust. 3 i 4, art. 80 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym; Dz. U. poz. 2072; dalej jako: ustawa o TK). W przedmiotowej sprawie Trybunał orzekł niezgodność § 13 ust. 2 pkt 9 w związku z § 32 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra

Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (Dz. U. z 2015 r. poz. 1110 oraz z 2017 r. poz. 1541) z art. 47 oraz art. 51 ust. 1, 2 i 5 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. Z sentencji wyroku TK opublikowanej w Dzienniku Ustaw wynika imię i nazwisko Skarżącego, a także zakres zaskarżenia, który wskazuje na dane o chorobie, a informacje te mogą zostać powiązane z osobą Skarżącego („w zakresie, w jakim przewiduje obligatoryjne zamieszczenie symbolu przyczyny niepełnosprawności, a w konsekwencji rodzaju choroby, w szczególności choroby psychicznej, jako przyczyny niepełnosprawności w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności”). W ocenie Skarżącego, „gdy orzeczenie Trybunału dotyczy prawa do prywatności i podaje szczegóły skarżonego przepisu, a także zarzuty przedstawione w skardze, które mogą ujawnić dane wrażliwe, publikacja tego orzeczenia ujawniająca dane osobowe podmiotu, który zainicjował postępowanie przed Trybunałem sama narusza prawo tego podmiotu do prywatności.

Należy zwrócić uwagę, jak trafnie wskazuje Skarżący, że obowiązek publikacji orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego wynika zarówno z Konstytucji RP (art. 190 ust. 2), z ustawy o TK (art. 108 ust. 1 pkt 4 w zw. z art. 114 ust. 1), jak i z ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1523; art. 9 ust. 1 pkt 6, art. 10 ust. 1 pkt 4, art. 10 ust. 2 pkt 5 i 6, dalej jako: ustawa o ogłaszaniu aktów normatywnych). Obowiązek publikacji orzeczeń TK w Dzienniku Ustaw ma zatem podstawę w obowiązującym prawie. Artykuł 190 ust. 2 Konstytucji RP przewiduje, że orzeczenia TK w sprawach wymienionych w art. 188 Konstytucji RP podlegają niezwłocznemu ogłoszeniu w organie urzędowym, w którym akt normatywny był ogłoszony. Ustawa o ogłaszaniu aktów prawnych wskazuje przy tym na obowiązek ogłoszenia „orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego”. Treść orzeczenia określa zaś art. 108 ust. 1 ustawy o TK, który przewiduje m.in. wskazanie podmiotu, który zainicjował postępowanie przed Trybunałem oraz innych uczestników postępowania. W myśl natomiast art. 114 ustawy o TK orzeczenia ogłasza się w odpowiednim dzienniku urzędowym na zasadach i w trybie określonych w Konstytucji RP oraz ustawie o ogłaszaniu aktów normatywnych (art. 114 ust. 1 ustawy o TK). Ogłoszenie orzeczeń zarządza zaś Prezes Trybunału (art. 114 ust. 2).

Niemniej jednak należy zauważyć, że art. 190 ust. 2 Konstytucji RP nie precyzuje zakresu tekstu orzeczenia podlegającego ogłoszeniu. W doktrynie prawa wskazuje się, że „przed wejściem w życie Konstytucji RP ukształtowała się praktyka odrzucająca dwa rozwiązania skrajne: minimalne, polegające na ogłoszeniu samego rozstrzygnięcia, i maksymalne, zakładające ogłoszenie orzeczenia wraz z uzasadnieniem. Publikuje się zatem pełny tekst części sprawozdawczej (wraz z wymienieniem składu orzekającego i – co całkowicie zbędne – protokolanta, wykonującego podczas rozprawy czynności czysto techniczne) oraz części rozstrzygającej orzeczenia, ale bez początkowej formuły stosowanej w odniesieniu do wyroków – a mianowicie *„W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej”*). W organie urzędowym nie publikuje się natomiast uzasadnienia” (zob. Komentarz do art. 190 Konstytucji [w:] *Konstytucja. Komentarz*, M. Safjan, L. Bosek, Warszawa 2016). Artykuł 108 ustawy o TK odnosi się zaś do treści orzeczenia TK, a nie tekstu orzeczenia podlegającego opublikowaniu w dzienniku urzędowym. Tym samym należy wskazać, że przytaczane przepisy odnoszą się do obowiązku publikacji orzeczeń TK w Dzienniku Ustaw, czy też treści samego orzeczenia, nie określają zaś jaki zakres treści orzeczenia TK powinien zostać opublikowany w dzienniku urzędowym. W ocenie Rzecznika przepisy te nie powinny zatem stać na przeszkodzie anonimizacji orzeczeń TK, które zostały wydane w wyniku rozpatrzenia skargi konstytucyjnej.

Rzecznik Praw Obywatelskich pragnie również podnieść kwestię oceny działań związanych z publikacją wyroku TK w kontekście przepisów RODO. Należy wskazać, że art. 9 ust. 1 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych osobowych (RODO¹) stanowi o zakazie przetwarzania danych dotyczących zdrowia. Zgodnie z art. 9 ust. 2 lit. g) RODO, od zakazu tego istnieje wyjątek, gdy przetwarzanie jest niezbędne ze względów związanych z ważnym interesem publicznym, na podstawie prawa Unii lub prawa państwa członkowskiego, które są proporcjonalne do wyznaczonego celu, nie naruszają istoty prawa do ochrony danych i przewidują odpowiednie i konkretne środki ochrony praw podstawowych osób i interesów osoby, której dane dotyczą. Bez wątplenia informacja o wyroku TK i podanie go do publicznej wiadomości stanowi realizację ważnego interesu publicznego. Jednak publikacja wyroku TK wraz z danymi, które ujawniają stan zdrowia

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r., w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (Dz. U. EU . L 119, s.1 ze sprost.)

Skarżącego może prowadzić do naruszenia istoty prawa do ochrony danych osobowych, przy jednoczesnym braku środków ochrony tego prawa. Podstawowa przesłanka wynikająca z art. 9 ust. 2 lit. g RODO w ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich może zatem nie być spełniona. Rzecznik Praw Obywatelskich uważa, że przepisy ustawy o TK dotyczące zarządzenia publikacji wyroku TK muszą być stosowane zgodnie z RODO, jako aktem prawa UE mającym pierwszeństwo w razie kolizji z ustawą (por. art. 91 ust. 3 Konstytucji RP). Tym samym, poprzez nieuwzględnienie wymogów wynikających z art. 9 ust. 2 lit. g RODO mogło dojść do naruszenia przepisów RODO poprzez zarządzenie publikacji wyroku TK w wersji niezanimizowanej w odniesieniu do danych osobowych Pana W kontekście systemowym wydaje się, że być może konieczna może być nowelizacja ustawy o TK w kierunku uwzględnienia przedstawionego problemu i zapewnienia zgodności przepisów ustawy o TK z RODO. Rzecznik Praw Obywatelskich zauważa jednocześnie, że praktyka publikacji w Dzienniku Ustaw w ramach publikacji wyroku TK imienia i nazwiska Skarżącego, który wszczął postępowanie skargą konstytucyjną, ma miejsce od wielu lat, jednak rozpoczęcie stosowania w Unii Europejskiej przepisów RODO od dnia 25 maja 2018 r. ma istotne znaczenie prawne.

W tym miejscu należy zauważyć, że zasadę anonimizacji swoich orzeczeń wprowadził z dniem 1 lipca 2018 r Trybunał Sprawiedliwości UE w sprawach pytań prejudycjalnych². Trybunał wskazał, że w ten sposób „podaża za obserwowaną w państwach członkowskich tendencją wzmacniania ochrony danych osobowych w obliczu rosnącej liczby narzędzi wyszukiwania i rozpowszechniania informacji. Niedawne orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości odzwierciedla ponadto tę tendencję wraz ze wzrastającą liczbą wyroków wydawanych w tej dziedzinie (...)”.

Rzecznik dostrzega również, że w sprawie publikacji orzeczeń TK Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych przedstawił swoje stanowisko, które następnie zostało potwierdzone przez WSA w Warszawie w wyroku z 19 stycznia 2017 r. II SA/Wa 1434/16. W sprawie tej WSA oddalił skargę Prezesa TK na decyzję GODO nakazującą Prezesowi TK wyeliminowanie nieprawidłowości w procesie przetwarzania danych osobowych skarżącej przez usunięcie ze strony internetowej jej danych osobowych w zakresie imienia i nazwiska, zawartych w wyroku TK. Sprawa odnosiła się jednak

² Zob. <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2018-06/cp180096pl.pdf>

do upublicznienia treści orzeczenia TK na stronie internetowej TK, które pełni rolę BIP, a nie do publikacji orzeczeń TK w Dzienniku Ustaw.

W związku z powyższym, w szczególności mając na uwadze konstytucyjne gwarancje prawa do ochrony prawnej życia prywatnego (47 Konstytucji RP), a także prawa do ochrony danych osobowych, w zakres którego wchodzi m.in. zakaz pozyskiwania, gromadzenia i udostępniania innych informacji o obywatelach niż niezbędne w demokratycznym państwie prawnym (art. 51 ust. 2 Konstytucji RP) oraz wzmocnioną ochronę danych osobowych osób fizycznych przewidzianą w RODO, Rzecznik Praw Obywatelskich nabrał wątpliwości co do prawidłowego stosowania przepisów zobowiązujących do publikowania orzeczeń TK w dziennikach urzędowych w postaci niezanonimizowanej.

Co prawda, zgodnie z art. 55 ust. 3 RODO, organy nadzorcze nie są właściwe do nadzorowania operacji przetwarzania dokonywanych przez sądy w ramach sprawowania przez nie wymiaru sprawiedliwości, jednak wątpliwe jest, by kwestia zarządzenia publikacji wyroku należała wprost do „sprawowania wymiaru sprawiedliwości” przez Trybunał Konstytucyjny. Konstytucja RP w art. 175 ust. 1 stwierdza bowiem jednoznacznie, że „wymiar sprawiedliwości w Rzeczypospolitej Polskiej sprawują Sąd Najwyższy, sądy powszechne, sądy administracyjne oraz sądy wojskowe”. Konstytucja RP nie zalicza więc wprost Trybunału Konstytucyjnego do organów sprawujących wymiar sprawiedliwości w RP.

Rzecznik nie ma wątpliwości, że TK jest objęty zakresem pojęcia „sądy” w rozumieniu art. 55 ust. 3 RODO, ma jednak wątpliwości co do objęcia działalności orzeczniczej TK pojęciem „sprawowanie wymiaru sprawiedliwości”, o jakim mowa w RODO. Przepis art. 55 ust. 3 RODO został przyjęty po to, by nie dopuścić do ingerencji w działalność orzeczniczą sądów (por. *P. Fajgielski, Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Ustawa o ochronie danych osobowych. Komentarz*, Warszawa 2018, s. 537-538 oraz inne dostępne komentarze do RODO). Nawet jednak jeżeli przyjąć, że organ nadzorczy nie ma uprawnień do nadzorowania operacji przetwarzania danych w tym przypadku, to jednak posiada inne uprawnienia, w tym doradcze (art. 57 ust. 1 lit. c RODO), polegające m.in. na upowszechnianiu wiedzy wśród administratorów (art. 57 ust. 1 lit. d RODO).

Mając powyższe na uwadze, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2017 r. poz. 958 ze zm.), zwracam się z uprzejmą prośbą o ustosunkowanie się do przedstawionego wyżej problemu indywidualnego i systemowego. Proszę również o rozważenie podjęcia właściwych działań w zakresie kompetencji Prezesa UODO wynikających z art. 57 ust. 1 RODO, związanych z przedstawionym problemem.

Informuję jednocześnie, że w tej sprawie Rzecznik skierował również wystąpienie do Trybunału Konstytucyjnego, które przekazuję w załączeniu.

Z wyrazami szacunku
(podpis na oryginale)

Załącznik 2